

Складні випадки відмінювання іменників I, II, III та IV відмін

УРОК №11-12

Відміна	Рід	Закінчення в початковій формі	Приклади
I	чоловічий, жіночий, спільний	-а (-я)	Микол ^[а] , Оксан ^[а] , книжк ^[а] , пісн ^[я] , душ ^[а] , судд ^[я] , старост ^[а]
II	чоловічий, середній	нульове □ або -о, -е, (на пись- мі -я)	дуб ^[] , берег ^[] , батьк ^[о] , озер ^[о] , сонц ^[е] , подвір ^[я]
III	жіночий	нульове □	гідність ^[] , любов ^[] , а також іменник мат ^[и]
IV	середній	-а, -я — у словах, що при від- мінюванні мають суфікси - ^а т, - ^я т, - ^е н	дівч ^[а] (дівч ^а т ^и), хлоп ^[я] (хлоп ^я т ^и), ім ^[я] (ім ^е н ^і)

Як часто ви чули?

- ▶ Треба вчитися читати по складам.
- ▶ Легко насолоджуватися тишою.
 - ▶ Я по очам бачу!

Складні випадки відмінювання іменників

Перша відміна

В Орудному відмінку однини іменники I відміни мають такі закінчення:

- **ою** (тверда група): *Ганною, перемогою, непосидою, забіякою, Миколою;*
- **-ею (-єю)** (м'яка й мішана групи): *землею, фантазією, межею, мрією, листоношею, тишею.*

У Місцевому відмінку множини іменники I відміни мають закінчення **-ах (-ях)**: *на землях, у фабриках, на кручах.*

Виправіть помилки у словосполученнях

Рахувати по пальцям, квіти на вікнах,
читати по складам, літати у мріях,
мандрувати по горах, прославитися
плаксею, зустрітися з Ільою, кататися
на машинах, сваритися при сусідах,
згадувати у доповідях, їздити по полях,
перевіряти по областях, сидіти тихою
мишою.

Складні випадки відмінювання іменників

Друга відміна

У формі Родового відмінка множини іменники II відміни мають нульове закінчення або **-ів (-їв)**: *бажань, пальт, озер, питань; батьків, грамів, морів.*

Паралельні закінчення: *ват – ватів, кіловат – кіловатів, тат – татів.*

Складні випадки відмінювання іменників

Друга відміна

У Давальному відмінку однини іменники чоловічого роду, а також середнього роду із суфіксом –к- (малі істоти) мають паралельні закінчення –ові, -еві (-єві), або –у, -ю: *синові – сину, коневі – коню, краєві – краю, Сергієві – Сергію, поросяткові – поросятку.*

Коли трапляється кілька іменників, треба вживати варіантні форми –ові, -еві (-єві) та –у, -ю: *Ігореві Миколайовичу, Павлові Соколенку.*

Складні випадки відмінювання іменників

Друга відміна

У Знахідному відмінку однини іменники чоловічого роду, що позначають істот, мають закінчення як у родовому: *будівника, коня*. Неістот – називний (*олівець, будинок, узбіччя*).

Паралельні форми: *зрізав дуба й дуб; написав листа й лист; узяв ножа й ніж*.

Складні випадки відмінювання іменників

Друга відміна

У формі Орудного відмінка множини іменники II відміни мають паралельні форми: *гістьми – гостями, грішми – грошима, кіньми – конями, крильми – крилами.*

У Місцевому відмінку однини іменники II відміни мають паралельні закінчення *–ові, -еві (-єві) або –у, -ю:*

- *назви істот чоловічого роду: на батькові – на батьку;*
- *назви істот середнього роду із суфіксом –к-: на теляткові – на телятку;*
- *назви неістот чоловічого та середнього роду із суфіксами –ик-, -ак-, -ок-, -к-, -к(о): на літаку – на літакові.*

Складні випадки відмінювання іменників

Друга відміна

Іменники, що позначають істот (але не осіб), мають у Місцевому відмінку однини паралельні форми: *на коневі – на коні, на тигрові – на тигрі.*

Деякі безсуфіксні іменники чоловічого роду можуть мати паралельні закінчення *–і (-ї)* та *–у (-ю)*, що залежить від місця наголосу у слові: *у гаї – у гаю, у краї – у краю.*

Де допущено помилку? Виправте її

1. Минулого понеділку пограбовано дім старого Ектона, одного з наших місцевих землевласників.
2. Пароплав віддалявся від пристані по холодній воді озера, туман огортав його все щільніше, і звуки оркестра танули вдалині.
3. З'ясувавши, що до відправлення останнього потягу залишилось три години, Оксана вирішила прогулятися околицями.

**Утворіть паралельні форми
місцевого відмінка**

**Учитель, дзьоб, хлоп'ятко,
будинок, ліжко, тигр, край,
Дніпро**

Складні випадки відмінювання іменників

Третя відміна

У формі Орудного відмінка однини відбувається подвоєння приголосних, якщо основа закінчується одним приголосним (крім б, п, в, м, ф і р): річ – річчю, розкіш – розкішшю, відповідь – відповіддю, лють – люттяю.

Якщо основа закінчується сполученням приголосних або на б, п, в, м, ф і р то подовження (на письмі подвоєння) не відбувається: честь – честю, жовч – жовчю, любов – любов'ю, мати – матір'ю.

Складні випадки відмінювання іменників

Четверта відміна

Називний	курч - а	ім' - я	курч – ат – а	ім - ен – а
Родовий	курч – ат - и	ім – ен – і/ ім' - я	курч – ат	ім – ен
Давальний	курч – ат – і	ім – ен - і	курч – ат – ам	ім – ен – ам
Знахідний	курч - а	ім' - я	курч – ат / курч – ат – а	ім - ен - а
Орудний	курч – ам	ім – ен – ем/ ім' - ям	курч – ат – ами	ім – ен – ами
Місцевий	(на) курч – ат – і	(по) ім – ен - і	(на) курч – ат – ах	(по) ім – ен – ах
Кличний	курч - а	ім - 'я	курч – ат - а	ім - ен - а

Запам'ятайте!

До жодної з відмін НЕ належать:

- ▶ **Незмінювані іменники:** *шосе, метро, поні.*
- ▶ **Іменники, які мають лише форму множини:** *НОЖИЦІ, двері, висівки.*
- ▶ **Жіночі прізвища на –о та приголосний:** *Оксана Майстренко, Олена Чаплюк.*
- ▶ **Іменники, що мають прикметникову форму:** *набережна, чебуречна, закусочна, військовий.*

Визначте відміни іменників

Льон

Міх

Сіль

Галченя

Джміль

Насіння

Склад

Ласка

Сирота

Курча

Мудрість

Оксана

Степ

Нежить

Дніпро

Матір

Піч

Подорож

Продаж

Мати

Ягня

Телятко

Штани

Яків

Фото конспектів уроку
присилати на електронну пошту
irinanikolaevna1977@ukr.net